

Г.А. ГАРБАР,

д. філософ. н, професор, завідувач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін ВП
«МФ КНУКіМ», м. Миколаїв

МІСЦЕ І РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Соціальний туризм в умовах сьогодення потребує відродження і сучасної інтерпретації, оскільки туристична сфера є вагомим засобом формування соціальних цінностей людини. Туризм як соціальний інститут здатний забезпечити одну з найважливіших складових діяльності людини, яка направлена на відновлення і розвиток його фізичних, духовних і інтелектуальних сил за допомогою соціального туризму. Перетворившись на суспільне явище грандіозного масштабу і значущості, соціальний туризм відображає зрілість соціальних відносин, впливає на стабільність суспільства, якість життя його громадян.

На Манільській всесвітній конференції з туризму (1990р.) зазначено, що соціальний туризм – це мета, до якої суспільство повинно прагнути в інтересах найменш забезпечених громадян. Соціальний туризм – є переважно організованим, колективним. Він має свої пріоритетні види, носить насамперед культурно-пізнавальний, оздоровчий характер.

В останні роки облік соціального туризму почав втрачати свої кращі риси. В західному світі став сприйматися головним чином як щось близьке до благодійності. Тому сьогодні продовжують виникати питання, чи зберігає концепція соціального туризму свою актуальність. Для цього необхідно відповісти на цілий ряд питань. Яке ж місце займає соціальний туризм в сучасному світі, які принципи, цінності відстоюють організатори туризму, з якими проблемами стикається соціальний туризм? Які його перспективи на початку третього тисячоліття?

Головною метою соціального туризму є його соціальна спрямованість, яка полягає не тільки у виконанні функції компенсації відпочинку, а й в культурному, освітньому розвитку населення. У найширшому розумінні під соціальним туризмом розуміються подорожі, що субсидуються із джерел позабюджетного фінансування та за рахунок коштів, що виділяються державою на соціальні потреби [4]. Туризм не можна розглядати лише з погляду бізнесу та сервісу заради бізнесу. Важливо споглядати та розуміти туризм через призму філософських учень, культуру, соціологію, етику, інші науки. Соціальна спрямованість в Україні має бути направлена на розкриття сутності туризму для всіх подорожуючих, тобто формування у людей уявлення про те, що туризм сприяє не тільки відпочинку але й саморозвитку, самовдосконаленню і людини й суспільства в цілому.

Сутність соціального туризму також інколи визначається відповідно до суспільного статусу основного контингенту його учасників – це туризм для незаможних, діяльність, що спрямована на рекреацію (відновлення) людини за рахунок надання мінімального «необтяжливого» набору туристських послуг.

Об'єктами соціального туризму є інваліди, пенсіонери, молодь, школярі, малозабезпечені громадяни, подорожі яких можуть фінансуватися благодійними організаціями, приватними фірмами, суспільними організаціями та фондами.

Розвиток соціального туризму сприяє розвитку внутрішнього туризму, вирішенню також і економічних завдань. Високого рівня соціальний туризм досяг у радянські часи. У сучасній Україні, де інфляція, приватизація, економічна криза привели до різкого падіння доходів соціальний туризм розвинений не на достатньому рівні. Соціальному туризму як чиннику розвитку суспільства не приділяється належної уваги. Для розвитку соціального туризму державі треба надавати соціальну допомогу потенційному середньому класу, надавати податкові пільги підприємствам, що приймають соціальних туристів.

Соціальний туризм прийнято доцільно розглядати в контексті завдань та цілей соціальної політики. Розвиток соціально орієнтованих видів туризму

також має ґрунтуватися на наукових засадах. «Соціалогічний вимір туризму» передбачає проведення як загальнотеоретичних, так і конкретних маркетингових досліджень, вивчення туристського ринку попиту і пропозицій, створення системи забезпечення економічної та соціальної ефективності туристських підприємств. Зокрема, дослідження організації змістовного культурно-дозвілєвого середовища, яке, в свою чергу, активно впливає на тих, хто перебуває в ньому. Соціально визначеною є також така туристська діяльність, яка переслідує мету соціальної адаптації його учасників до культурно-освітніх можливостей суспільства, що особливо важливо для підростаючого покоління, а також для осіб «третього віку» та інвалідів.

Соціальний туризм як загальнодоступний виконує також заохочувальну функцію (інсентив туризм), стимулюючи суспільно корисну активність людей. Всілякої підтримки заслуговують заходи щодо розвитку соціально орієнтованих форм і видів туризму (участь у дисконтних програмах).

Перехід від орієнтації на елітарний туризм до зацікавленості в розвитку недорогих масових видів туризму не тільки сприятиме розвитку соціальних контактів, реалізації демократичних прав людини на змістовний відпочинок, а й забезпечить збільшення туристських потоків, що в свою чергу позитивно позначиться на бюджеті району, міста, країни в цілому.

Отже в туризмі третього тисячоліття соціальний зміст повинен бути збережений, але при цьому запропоновані і здійснені його нові форми. Це повинен бути туризм, наповнений більш глибоким культурним змістом, заснований на принципах сталого розвитку, солідарності у доповненні до його традиційної соціальної адресності.

Таким чином, соціальна націленість, стійкість і солідарність стають стовпами на яких може бути побудований новий і сучасний соціальний асоціативний туризм, який буде повністю доступним, сповнений глибокого культурного змісту, відповідальним. Все це відноситься як до послуг матеріального характеру, так і до культурно-розважальних програм. Туризм

повинен стати місцем в якому людина завдяки організації, прийому, спілкуванню і культурної анімації не тільки розкривається як особистість, а й збагачується знаннями про інші країни та місцевості. Роль і значення соціального туризму в нашій країні незаперечне. Лише створена в державі система соціального туризму здатна дати на сучасному етапі повноцінний туристський продукт, який би задовольняв потреби учнівської та студентської молоді, людей пенсійного віку, інвалідів та інших соціально вразливих верств населення у відпочинку, оздоровленні, пізнанні навколишнього світу [2].

Гасло всесвітньої туристської організації «Де розвивається туризм, відступає бідність» є актуальним для сучасної України, проте без підтримки держави, яка повинна створити правову базу та соціальну інфраструктуру, розробити програму розвитку соціального туризму, підтримати прийняття закону «Про соціальний туризм», розвиток туризму постійно гальмуватиметься.

Соціальний туризм є необхідним видом туризму кожної країни.

Список використаних джерел:

1. Гаврилишин І.П. Туризм України: проблеми і перспективи/ І.П. Гаврилишин – К.,- 1994.
2. Колотуха О. Соціальний туризм в Україні. Проблеми та перспективи розвитку/ Олександр Колотуха//Краєзнавство. Географія. Туризм.-№20(649). Травень 2010. –с,3-5.
3. Манільська Декларація зі світового туризму. – WTO: Madrid, 1980. – 67с.
4. Пазенок В.С. Філософія туризму: [навчальний посібник]/ В.С. Пазенок, В.К. Федорченко, Я.В. Любивий, - К.; Кондор, 2004 – 268с.
5. Скриль І. Функції туризму: соціальний вимір/ І. Скриль// Часопис соціально-економічної географії. – 2009. – №6.- с. 188 – 192.